

Notat - Basisbudget 2024-27 (hovednotat)

Sagsnavn: Budget 2024-27

Sagsnummer: 00.01.00-S55-2-22

Skrevet af: Brian Almann Hansen og Lars Sønderby

E-mail: brian.hansen@randers.dk

Forvaltning: Budget

Dato: Den 24. august 2023

Sendes til: **Byrådet (som en del af budgetmaterialet B2024-27)**

I dette notat gives en overordnet beskrivelse af Randers Kommunes basisbudget for 2024-27 og det samlede budgetforslag direktionen har udarbejdet – herunder en beskrivelse af det økonomiske råderum for de kommende politiske forhandlinger om budget 2024-27.

Notatet er opdelt i følgende hovedafsnit:

1. Resume – kortfattet sammenfatning af det samlede forslag til basisbudget
2. Forudsætninger
3. Styringsmål og økonomisk råderum

Som en del af finanslovsforhandlingerne har regeringen den 24. august besluttet at løfte den kommunale serviceramme for 2024 med yderligere 650 mio. kr. KL har overfor kommunerne oplyst, at finansieringen i form af bloktilskuddet løftes tilsvarende. Selve hjemlen til løftet vil først falde på plads i forbindelse med vedtagelsen af finansloven, men det er KL's opfattelse, at kommunerne allerede nu kan medregne midlerne i budgetterne for næste år.

Randers Kommunes andel af løftet er ca. 11 mio. kr. Dette er ikke indarbejdet i beskrivelsen af kommunens økonomi i budgetmaterialet og er derfor heller ikke endnu indregnet i opgørelsen af det økonomiske råderum. Som led i den videre budgetlægning vil forvaltningen få afklaret betydning af beslutningen – herunder om der er tale om et varigt løft – hvorefter opgørelsen af det økonomiske råderum vil blive opdateret.

1. Resume

Dannelsen af basisbudget 2024-27 – altså det tekniske budget – sker som sædvanlig ved at tage udgangspunkt i det allerede vedtagne budget 2023-26. Hertil lægges ændringer som følge af tillægsbevillinger i løbet af året, nye demografiberegninger, lovændringer, ændrede pris- og lønskøn og øvrige konsekvenser af årets økonomiaftale mellem regeringen og KL.

Hertil kommer en lang række forudsætninger, som er beskrevet i dette notat. Herudover henvises til følgende notater for en mere udførlig beskrivelse:

- Basisbudget 2024-27 (uddybende beskrivelse)
- Indkomstoverførsler 2023-27
- Demografireguleringer i basisbudget 2024-27
- Ændret pris- og lønskøn 2023-27

- 'Anlægspakken' – bilagsmateriale om anlægsbudgettet

Basisbudgettet udgør grundlaget for det budgetforslag i økonomisk balance, som direktionen jf. den vedtagne budgetprocedure skal fremlægge for byrådet.

Ovennævnte notater indgår som en del af det samlede budgetmateriale, der fremsendes til byrådets budgetseminar den 1. september 2023.

Blandt de vigtigste budgetforudsætninger kan nævnes følgende poster:

Økonomiaftalen

De økonomiske konsekvenser af den indgåede økonomiaftale mellem regeringen og KL er indarbejdet i budgetforslaget. I forbindelse med økonomiaftalen blev servicerammen på landsplan løftet med netto 1,4 mia. kr. fordelt med +1,25 mia. kr. til demografi og +1,15 mia. kr. vedrørende udgiftspresset på social- og sundhedsområdet m.m. samt en forudsat reduktion på -0,3 mia. kr. vedrørende Arnepension II og -0,7 mia. kr. vedrørende kommunernes udgifter til administration.

Randers Kommunes andel af løftet givet vedrørende demografi og udgiftsvækst på social- og sundhedsområdet indgår som en forbedring af kommunens økonomi korrigeret for regeringens reduktion af bloktilskuddet vedrørende kommunernes administrative udgifter. Set i forhold til forudsætningerne på indtægtsiden indeholdt i sidste års budget giver det en samlet forbedring på lidt over 10 mio. kr. årligt i 2024 og frem. Herudover indebærer de forudsatte reduktioner vedrørende retten til tidlig pension (Arnepension II) en reduktion af Randers Kommunes udgifter på beskæftigelsesområdet på 4,3 mio. kr. årligt.

Økonomiaftalen indebar også en forøget anlægsramme set ift. forudsætningerne i B2023-2026. Samlet giver dette en forbedring for Randers Kommune på 18,0 mio. kr. i 2024 faldende til 12,6 mio. kr. i 2027. I modsat retning trækker dog ændrede pris- og lønskøn på anlægsområdet, der kan beregnes til 5,2 mio. kr. i 2024 stigende til 17,2 mio. kr. i 2027. Der modtages ikke – som under service – en særskilt kompensation til at dække disse merudgifter.

Befolkningsudviklingen

Budgetforslaget er udarbejdet under forudsætning om valg af statsgaranti i 2024. Kommunens aktuelle folketal ligger noget under kommunens egen befolkningsprognose og også væsentligt under det folketal, der ligger til grund for statsgarantien i 2024.

I lighed med tidligere år anvendes kommunens egen befolkningsprognose for 2025 og frem i budgetlægningen. Hvis det viser sig – som tallene foreløbigt tyder på – at folketallet pr. 1/1 2025 ikke når op på det forudsatte i prognosen, kan det have betydelige konsekvenser for de udligningsbeløb kommunen modtager fremadrettet. For at imødegå denne risiko, er der i basisbudgettet indregnet en reservebuffer vedr. folketallet på 10 mio. kr. i 2025, 15 mio. kr. i 2026 og 20 mio. kr. i 2027. Bufferen skal ses i sammenhæng med de betydelige merindtægter fra den kommunale udligningsordning, som er indregnet i budgettet.

Demografi

I lighed med de seneste år, er det i budgetforslaget forudsat, at der i de kommende års økonomiaftaler vil ske en kompensation til kommunerne vedrørende demografisk betingede merudgifter på yderligere 0,5 mia. kr. årligt. Dette svarer for Randers Kommune til 8,5 mio. kr. i 2025 stigende til 25,5 mio. kr. i 2027. Denne forudsætning er forbundet med ganske betydelig usikkerhed.

På udgiftssiden er demografibeløb, der indebærer budgetudvidelser, placeret på en central konto i budgetforslaget. De samlede beløb fremgår af tabellen nedenfor:

Demografipuljer på konto 6 (mio. kr.)	2024	2025	2026	2027
Småbørn (inkl. efterregulering)	0,5	5,6	14,7	22,6
Social (inkl. efterregulering)	9,6	11,5	14,3	17,1
Omsorg (ekskl. efterregulering)	23,7	44,0	64,2	87,4
I alt	33,9	61,1	93,2	127,1

Det er beløbene for 2024 – altså i alt 33,9 mio. kr. – der skal udmøntes varigt i forbindelse med budgetaftalen for 2024-27. Stigningen i beløbene i 2025 og frem er reservationer til udmøntning i forbindelse med de kommende års budgetlægninger.

Serviceområder i økonomisk ubalance

Kommunens serviceområder er generelt relativt pressede i forhold til deres økonomi. Dette giver sig blandt andet udslag i højt forbrug i 2023 og for nogle områders vedkommende oparbejdelse af betydelig gæld til kommunekassen. Særligt tre områder skal her fremhæves:

Socialområdet: Området har i en årrække været i økonomisk ubalance og der er udarbejdet en række initiativer og handleplaner, som skal medvirke til at nedbringe ubalancen. Vedlagt som et særskilt bilag, er der en beskrivelse med forslag til yderligere initiativer, der kan supplere de allerede igangsatte og besluttede initiativer. Det skal i den forbindelse understreges, at de eksisterende handleplaner og forslagene til nye initiativer ikke er tilstrækkelige til at skabe balance i socialområdets økonomi. Gælden på området vil således vokse de kommende år, hvis ikke området tilføres et betydeligt budgetmæssigt løft. I forhold til socialområdets gæld foreslår forvaltningen, at denne fremadrettet vurderes én gang årligt i forbindelse med regnskabsaflæggelsen, og at det fremtidige overskud i forbindelse med kommunens samlede regnskab anvendes til nedskrivning af socialområdets gæld. Ordningen foreslås videreført indtil gældens størrelse vurderes mulig at afvikle for socialområdet selv.

Kollektiv bustrafik: Fra 2024 og frem er den kollektive bustrafik i betydelig økonomisk ubalance. I samarbejde med Midttrafik har forvaltningen udarbejdet forslag til, hvorledes denne ubalance kan løses. Se vedlagte notat for en beskrivelse heraf.

Familieområdet: Området er hen over det seneste år kommet i økonomisk ubalance som følge af blandt andet en stigning i særligt dyre enkeltsager. Forvaltningen har udarbejdet en økonomisk handleplan (vedlagt som bilag), som skal bringe området i balance i løbet af 2025 med henblik på efterfølgende afvikling af den oparbejdede gæld. Gælden forventes at ligge i niveauet 32 mio. kr. i 2025.

Effektiviserings- og besparelleskrav i 2027

I forbindelse med byrårets godkendelse af budgetproceduren for 2024-2027 blev det besluttet, at der i 2027 indarbejdes et nyt effektiviserings- og besparelleskrav på 20 mio. kr.

Da der i forbindelse med sidste års budgetlægning blev gennemført en større flerårig udmøntning til og med 2026, foreslås det, at der ikke i Budget 2024-2027 udarbejdes forslag til udmøntning af kravet i 2027. Beløbet er i stedet placeret som en central pulje under økonomiudvalget til senere udmøntning.

Afskaffelse af store Bededag

Fra og med 2024 er der besluttet lovgivning i Folketinget som indebærer, at Store Bededag er en almindelig arbejdsdag. Månedslønnede, der får forøget deres arbejdstid, får efter loven et løntillæg på 0,45 pct. som kompensation herfor.

Der er ikke givet en generel kompensation til kommunerne for lovændringen. Det forudsættes således at kommunerne, for at neutralisere løntillægget på 0,45 pct., foretager nødvendige tilpasninger (færre medarbejdere, færre vikarer eller mindre timelønnet arbejde). Dette gælder dog ikke i forhold til dagtilbud, fritidstilbud mv., da disse områder forpligtes til at levere pasning i én ekstra arbejdsdag og derfor ydes kommunerne en særlig kompensation på disse områder.

I budgetforslaget er det forudsat, at Randers Kommune følger forudsætningerne – og dermed at de enkelte forvaltninger/aftaleenheder foretager nødvendige tilpasninger, så den samlede lønsum forbliver uændret.

Indkomstoverførsler

I lighed med tidligere år, er indkomstoverførslerne budgetlagt "fra bunden" under hensyntagen til regnskaberfaringer samt KL's vækstskøn. For overslagsårene er der budgetteret med KL's vækstskøn på alle de enkelte poster. Samlet giver dette anledning til nettomerudgifter på 12,3 mio. kr. i 2024 stigende til 49,7 mio. kr. i 2027.

Merudgifterne skal ses i sammenhæng med de merindtægter kommunen får fra udligningen vedrørende det socioøkonomiske udgiftsbehov, hvor der kan opgøres en merindtægt på 30,4 mio. kr. i 2024 stigende til 49,1 mio. kr. i 2027. Denne merindtægt skal dog ikke kun "dække" merudgifterne vedrørende indkomstoverførsler, men også stigende udgifter på blandt andet det specialiserede socialområde mv.

Udviklingen i kommunens udgifter til indkomstoverførsler hen over de seneste år har været bekymrende, idet kommunens andel af udgifterne på landsplan har været stigende. Forvaltningen har på den baggrund gennemført en gennemgang af området med henblik på identifikation af mulige initiativer til at vende udviklingen. De foreløbige resultater er beskrevet i særskilt notat. Herudover henvises til det sædvanlige uddybende notat om indkomstoverførslerne, der ligeledes er vedlagt som bilag.

Ændret pris og lønskøn

2023 var det sidste år, hvor den tidligere beslutning om "ingen prisfremskrivning" var gældende. I budgetforslaget 2024-2027 er der derfor forudsat fuld prisfremskrivning af alle arter.

Hvert år opdaterer KL de pris- og lønskøn (PL-skøn), der anvendes ved kommunernes budgetlægning. I lighed med sidste år er der ved årets budgetlægning tale om forholdsvis store ændringer i PL-skønnene. Det har betydelige konsekvenser for både udgiftssiden og indtægtssiden (bloktilskuddet) i Randers Kommune.

For 2023 giver de ændrede PL-skøn anledning til en forbedring på netto 33,2 mio. kr. Forbedringen finansierer efterreguleringer på 9,3 mio. kr., der er foretaget af demografimodellerne i 2023. Restbeløbet er forudsat fordelt efter samme princip som sidste år – nemlig at en del af beløbet reserveres til udmøntning i forbindelse med regnskabet, mens resten overføres til råderummet for det kommende budget. Der foreslås således afsat 15 mio. kr. til udmøntning i forbindelse med regnskab 2023 og 8,9 mio. kr. er forudsat overført til 2024 og indgår i opgørelsen af det økonomiske råderum.

Vedrørende 2024-2027 giver de ændrede PL-skøn en nettomerindtægt i 2024 på 23,7 mio. kr. stigende til 56,2 mio. kr. i 2027. Årsagen til merindtægten skyldes bl.a., at Randers Kommunes andel af serviceudgifterne på landsplan kun udgør 1,63%, mens kompensationen udgør 1,69%.

Pulje til fremtidige merudgifter til afledt drift

I budgetforslaget er der som noget nyt indarbejdet en bufferpulje vedrørende afledt drift på 2 mio. kr. i 2024 stigende til 8 mio. kr. i 2027. Denne bufferpulje skal imødegå forventede fremtidige udgifter til afledt drift på nye anlægsprojekter jf. de budgetmodeller byrådet har besluttet vedrørende afledt drift på bygningsområdet samt vej- og stiområdet.

Afbureaukratisering

Som besluttet i forbindelse med budget 2023-2026 har forvaltningen igangsat en proces, der skal skabe mere fokus på regelforenkling og afbureaukratisering i kommunen. Fokus i afbureaukratiseringsprogrammet er ikke besparelser, men derimod at skabe mere tid til kerneopgaven på tværs af alle kommunens enheder. Status på programmet og en beskrivelse af forvaltningens planer for det videre arbejde med emnet er vedlagt som særskilt bilag.

Administrative udgifter

Ligeledes som besluttet i forbindelse med budget 2023-2026, har forvaltningen udarbejdet en analyse af kommunens administrative udgifter (vedlagt som bilag). Analysen skal danne afsæt for, at der kan træffes politisk beslutning om, hvorledes den forudsatte reduktion i de administrative udgifter på 1,5 mio. kr. årligt fra 2024 og frem kan gennemføres. Analysen kan ligeledes anvendes som grundlag ift. beslutninger om, hvorledes kommunen fremadrettet skal håndtere regeringens bebudede krav om administrative reduktioner samt det flerårige samarbejdsprogram, som regeringen og KL har indgået, med det formål at understøtte kommunernes arbejde med at nedbringe udgifterne til de administrative opgaver.

Anlæg og kapacitet

Henset til befolkningsprognosen og eksisterende kapacitetsplaner har forvaltningen udarbejdet en opdateret status på kommunens kapacitetsudnyttelse på de store velfærdsområder og forvaltningens vurdering af de mest presserende investeringsbehov i udvidelser. Se vedlagte notat for uddybning, der også indeholder direktionens anbefalinger vedr. prioritering af anlægsmidler i 2024-2027.

Økonomisk råderum

Med de forudsætninger der er lagt til grund i budgetforslaget (inkl. diverse korrektioner som gennemgås i notatet) kan der opstilles følgende råderumsopgørelse med afsæt i kommunens primære overordnede økonomiske styringsmål:

Råderum (mio. kr.)	2024	2025	2026	2027	Gns.
Råderum (drift)	-32,2	-23,6	-26,3	-23,7	-26,5
Anlægspulje til politisk udmøntning	-0,9	-0,9	0,0	-48,1	

Råderummet i 2024 på driften er således 32,2 mio. kr. og tallene for de øvrige år fremgår af tabellen. I gennemsnit er der tale om et råderum på 26,5 mio. kr. og et varigt råderum på 23,7 mio. kr. i 2027 og frem.

Herudover er der nogle anlægsmidler til politisk prioritering ved de kommende budgetforhandlinger. Det drejer sig om 0,9 mio. kr. i 2024-25 samt 48,1 mio. kr. i 2027.

Ovennævnte råderum kan dog ikke anvendes fuldt ud, hvis det sekundære økonomiske styringsmål om en ikke-disponeret kassebeholdning på 100 mio. kr. i 2027 ønskes indfriet. I så fald reduceres det gennemsnitlige råderum til 14,5 mio. kr. årligt.

Størrelsen af råderummet bør ses i sammenhæng med de serviceområder som er i økonomisk ubalance – særligt ubalancen på socialområdet som ikke kan løses uden tilførsel af mere økonomi til området – samt bevillinger der udløber, henviste sager og fremsendte ønsker fra fagudvalgene, jf. nedenstående oversigt:

Samlet oversigt - mio. kr.	2024	2025	2026	2027
Ønsker	17,6	21,4	16,6	17,5
Henviste sager	13,1	6,4	6,4	6,4
Bevillinger, der udløber	39,3	56,6	58,6	71,1
I alt	70,0	84,4	81,6	94,9

2. Forudsætninger (herunder ændringer siden budget 2023-26)

Ved dannelsen af basisbudgettet for 2024-27 er der gjort en lang række forudsætninger. Disse er beskrevet nærmere nedenfor – herunder de ændringer, der er sket siden budgetvedtagelsen for 2023-26.

Fokus i beskrivelsen knytter sig til de poster, der påvirker kommunens overordnede styringsmål – nemlig resultatet af ordinær drift og anlæg.

Afsnittet er opdelt i følgende poster:

- Skatter samt tilskud og udligning
- Serviceudgifter
- Øvrig drift
- Skattefinansieret anlæg
- Renter
- Øvrige poster

Der henvises til det uddybende notat om basisbudgettet for en nærmere beskrivelse af talmaterialet.

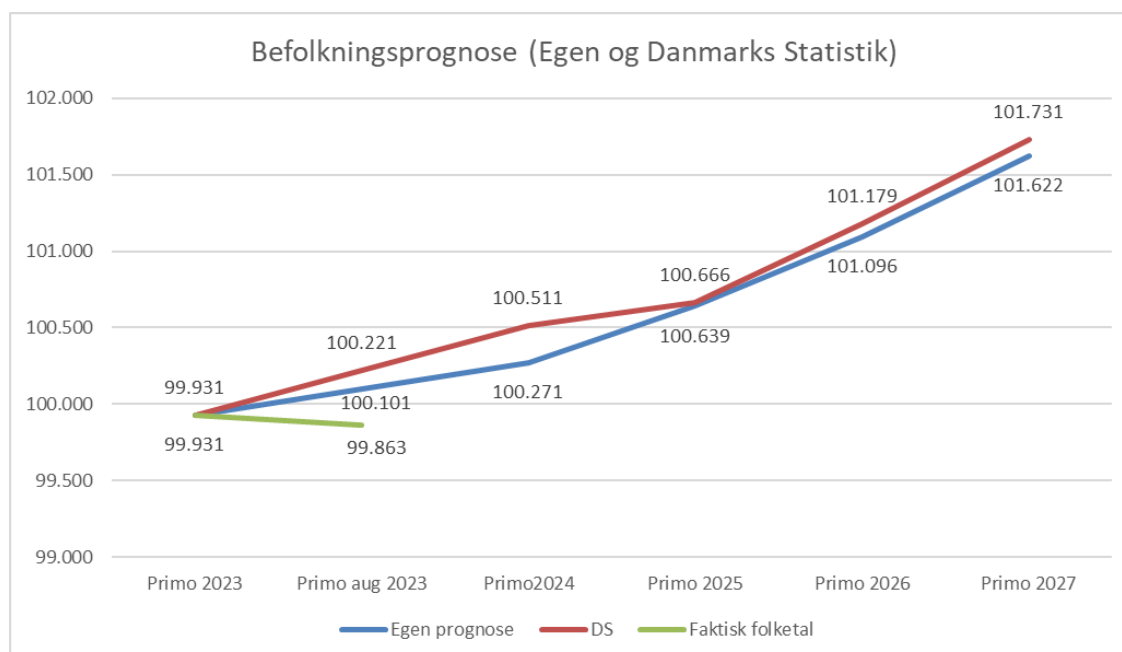
2.1 Skatter samt tilskud og udligning

Nedenfor beskrives de vigtigste forudsætninger/ændringer på områderne.

Valg af statsgaranti i 2024 (herunder statsgaranteret folketal)

Som bekendt er det muligt for kommunen at vælge et statsgaranteret udskrivningsgrundlag – herunder et statsgaranteret folketal i 2024. Valg af statsgaranti forudsættes i basisbudgettet (i lighed med tidligere år).

Det statsgaranterede folketal fra Danmarks Statistik (DS) er på 100.511 pr. 1/1 2024, hvilket ligger en del over kommunens egen prognose på 100.271 personer – og væsentligt over det aktuelle folketal pr. primo august 2023, hvilket illustreres i nedenstående figur:

Figuren viser, at det aktuelle folketal primo august 2023 er på 99.863 – altså noget under kommunens egen prognose og væsentlig under prognosen fra DS¹. Der er således betydelig usikkerhed om, hvorvidt folketallet i Randers Kommune når op på det forudsatte i 2024 og frem.

Årsagen til, at folketallet er lavere end forventet, er primært, at der er foretaget en stor efterregulering/oprydning af borgere, der ikke længere er bosiddende i Randers Kommune. Som følge af denne ”oprydning” er der i løbet af 1. halvår 2023 foretaget negative korrektioner af folketallet på i alt 227 personer. Korrektionerne vedrører primært ukrainske og rumænske statsborgere, der nu er registeret som værende ”udrejste” fra Randers Kommune.

Ses bort fra disse korrektioner er der en vækst i folketallet i Randers Kommune på 170 personer. Der henvises til det uddybende notat om basisbudgettet for en nærmere beskrivelse heraf.

Det endelige valg mellem statsgaranti og selvbudgettering skal først foretages i forbindelse med 2. behandlingen af budget 2024-27, og der vil hertil (i lighed med tidligere år) blive udarbejdet særskilt notat om sagen. Men, de foreløbige tal for befolkningsudviklingen tyder på, at statsgarantien (alt andet lige) vil være mest fordelagtigt for kommunen.

I lighed med tidligere år anvendes kommunens egen prognose for 2025 og frem. Hvis det viser sig – som tallene foreløbigt tyder på – at folketallet pr. 1/1 2025 ikke når op på de forudsatte 100.639, kan det imidlertid have forholdsvis store konsekvenser for de modtagne udligningsbeløb – også selv om demografireguleringerne på udgiftssiden vil trække i den anden retning.

For at imødegå denne risiko er der i budgetforslaget indregnet en reservebuffer vedrørende folketallet på 10 mio. kr. i 2025, 15 mio. kr. i 2026 og 20 mio. kr. i 2027. Bufferen skal ses i sammenhæng med de store merindtægter fra udligningen, der beskrives nedenfor.

Merindtægter fra udligning af udgiftsbehov

Hvis ovennævnte forudsætning om folketallet anvendes i KL's skatte og tilskudsmodel kan der beregnes følgende merindtægt (i forhold til Budget 2023-2026) vedrørende udligning af kommunens udgiftsbehov:

Mio. kr.	2024	2025	2026	2027
Aldersbestemt udgiftsbehov	-2,7	-6,8	-8,9	-11,5
Socioøkonomisk udgiftsbehov	-30,4	-34,1	-40,3	-49,1
I alt (merindtægt)	-33,1	-40,9	-49,2	-60,5
Buffer vedrørende folketal		10,0	15,0	20,0
I alt inkl. buffer (merindtægt)	-33,1	-30,9	-34,2	-40,5

Tabellen viser merindtægter på 33,1 mio. kr. i 2024 stigende til 60,5 mio. kr. i 2027. Med indregning af den overfor beskrevne buffer vedrørende folketallet vil der stadig være en betydelig merindtægt på 30,9 mio. kr. i 2025 stigende til 40,5 mio. kr. i 2027.

Ovennævnte beløb indgår i beregningen af råderummet i budgetforslaget som en forbedring. Det ses af tabellen, at merindtægten primært vedrører det socioøkonomiske udgiftsbehov. Merindtægten her skal derfor ses i sammenhæng med ubalancen på indkomstoverførsler (se nedenfor) samt det generelle pres på blandt andet det specialiserede socialområde.

¹ Antallet medio 2023 i egen prognose og prognosen fra DS er fundet som gennemsnittet af antallet pr. 1/1 2023 og 1/1 2024.

Økonomiaftalen

De økonomiske konsekvenser af den indgåede aftale om kommunernes økonomi mellem regeringen og KL er indarbejdet i basisbudgettet – og beskrives særskilt i de respektive afsnit nedenfor (fx kompensation vedr. demografi samt ændret skøn vedrørende pris- og lønudvikling).

Som en del af økonomiaftalen har kommunerne blandt andet modtaget et beløb vedrørende social/sundhedsområdet samt en bloktilskudsreduktion vedrørende administrationsområdet. For Randers Kommune udgør beløbene hhv. 19,4 mio. kr. og en reduktion på 11,8 mio. kr. Midlerne er ikke øremærkede og bør derfor anskues samlet. Ændringerne indebærer samlet en nettomerindtægt for kommunen på 7,6 mio. kr. årligt, der indgår som en forbedring i opgørelsen af råderummet. Hertil kommer en nettoforbedring på 2,6 mio. kr. vedrørende demografi-kompensation som beskrevet i afsnit 2.2 nedenfor. I alt er der således tale om en samlet forbedring på 10,2 mio. kr. i 2024 og frem.

Økonomiaftalen indebærer endvidere en forudsat reduktion af Randers Kommunes serviceudgifter på beskæftigelsesområdet på 4,3 mio. kr. vedrørende retten til tidlig pension (Arnepension II).

Endelig indeholder økonomiaftalen en forøget anlægsramme set ift. forudsætningerne i B2023-2026. Samlet giver dette en forbedring for Randers Kommune på 18,0 mio. kr. i 2024 faldende til 12,6 mio. kr. i 2027. I modsat retning trækker dog ændrede pris- og lønskøn på anlægsområdet, der kan beregnes til 5,2 mio. kr. i 2024 stigende til 17,2 mio. kr. i 2027. Der henvises til afsnit 2.4 for en nærmere beskrivelse heraf.

Administrative udgifter

I økonomiaftalen er der som ovenfor nævnt indarbejdet en forudsætning om, at kommunernes administrative udgifter skal reduceres med 0,7 mia. kr. i 2024 – svarende til 11,8 mio. kr. for Randers Kommune. KL har på kommunernes vegne taget dette til efterretning.

Økonomiaftalen indeholder ingen anvisninger eller hjælp til udmøntning af den forudsatte reduktion. Aftalen indeholder dog indgåelsen af et flerårigt samarbejdsprogram mellem regeringen og KL med det formål at understøtte kommunernes arbejde med at nedbringe udgifterne til de administrative opgaver.

Samarbejdsprogrammet planlægges afviklet i 3 spor:

1. Enklere rammer for opgaveløsningen
2. Begrænset opfølgning og kontrol af opgaveløsningen
3. Strukturelle tiltag

Forvaltningen kan ikke i udgangspunktet sættes en 'kursværdi' på om samarbejdsprogrammet vil blive omsat til lov-/regelforenkling, der reelt kan omsættes til administrative reduktioner i Randers Kommune. Dette skal også ses i lyset af, at der på tværs af kommunerne er store forskelle på, hvad der bruges af udgifter på administration. Randers Kommune er således en af de kommuner i landet, der bruger færrest penge på administration (opgjort pr. indbygger).

Som besluttet i forbindelse med budget 2023-2026 har forvaltningen gennemført en analyse af administrationen i Randers Kommune. Denne skal danne afsæt for, at der kan træffes beslutning om, hvorledes den allerede besluttede administrative besparelse på 1,5 mio. kr. årligt fra 2024 og frem skal udmøntes. Analysen kan herudover også anvendes til en politisk vurdering af, om der kan gennemføres

yderligere administrative reduktioner med henvisning til forudsætningen i økonomaftalen samt hvorledes Randers Kommune skal forholde sig til fremadrettede krav fra regeringen om yderligere administrative reduktioner.

Ændringer vedrørende selskabsskat

Nedenstående tabel viser ændringerne vedrørende selskabsskat og de tilhørende ændringer vedrørende bloktilskud samt udligning:

Ændringer vedrørende selskabsskat (1.000 kr.)	2024	2025	2026	2027
Ændret selskabsskat	-32,0	-17,3	-14,5	-13,7
Ændret udligning	8,9	-5,6	-9,3	-8,8
Ændret bloktilskud	14,5	28,3	33,0	30,7
Selskabsskat i alt (netto)	-8,5	5,5	9,2	8,2

Tabellen viser en nettomerindtægt på 8,5 mio. kr. i 2024 og en nettomindreindtægt i 2025-2027.

Ved budgetlægningen af selskabsskat er det forudsat, at Randers Kommune følger KL's vækstsøn de kommende år. Mht. budgetlægning af afregning mellem andre kommuner/afregning vedrørende gamle år er budgetbeløbet fastlagt ud fra gennemsnittet over de seneste 3 år.

Grundskyld og dækningsafgift

Ved budgetlægning af grundskyld og dækningsafgift er der taget udgangspunkt i skøn for 2024-2027 udarbejdet af Skatteministeriet. Herudover er der i lighed med tidligere år afsat 5 mio. kr. til forventet tilbagebetaling vedrørende tidligere år.

KL har drøftet de udarbejdede skøn med Skatteministeriet og rejst et antal spørgsmål. Det forventes, at ministeriet efter sommerferien foretager en kvalitetssikring af de udsendte skøn og udarbejder opdaterede skøn. Der kan med andre ord komme ændringer til de tal, der pt. indgår i basisbudgettet.

Mht. dækningsafgift af forretningsejendomme er der ligeledes budgetlagt med udgangspunkt i Skatteministeriets skøn på kommuneniveau. På landsplan forventes merindtægter, og som følge heraf reduceres kommunernes bloktilskud. Tallene for Randers Kommune viser dog ikke øgede indtægter, men derimod færre indtægter. Det indgår imidlertid i økonomaftalen for 2024, at kommuner, som vil få et nettotab herved, kompenseres.

Nedenfor vises de relevante beløb for Randers Kommune:

Ændringer vedrørende dækningsafgift (mio. kr.)	2024	2025	2026	2027
Ændret dækningsafgift (mindreindtægt)	5,9	6,8	8,7	8,6
Reduktion i balancetilskud	11,0	9,5	5,0	5,2
Tilskud som følge af tab vedr. omlægning	-16,9			
Ændringer i alt	0,1	16,3	13,7	13,8

Modsat landstendensen har Randers Kommune som ovenfor nævnt ikke merindtægter vedrørende dækningsafgift, men derimod mindreindtægter på 5,9 mio. kr. i 2024. Hertil kommer et reduceret balancetilskud på 11,0 mio. kr. Randers Kommune bliver dog kompenseret herfor med 16,9 mio. kr. således at området samlet set går i balance i 2024.

Med hensyn til overslagsårene har KL i deres tilskudsmodel ikke indregnet et særskilt tilskud – som følge heraf er der heller ikke i basisbudgettet indregnet et tilskud i overslagsårene 2025-2027.

Efterregulering af indkomstskat

På landsplan har hhv. 9 og 8 kommuner valgt at selvbudgettere i 2022 og 2023. Den skønnede efterregulering er forøget med hhv. 0,9 mia. kr. og 0,6 mia. kr. Dette betyder, at bloktilskuddet til Randers Kommune reduceres med 15,8 mio. kr. i 2025 og 10,5 mio. kr. i 2026.

Uændrede skatteprocenter-/promiller

Der er i budgetforslaget forudsat uændrede skatteprocenter/promiller i forhold til budget 2023-26.

Der er – modsat tidligere år – ikke i den indgåede økonomiaftale afsat en ramme til skatteforhøjelse (bortset fra kommuner med tab på udligningsreformen).

Hvis der for 2024 sker en skatteforhøjelse for kommuner under ét, udløses en modgående regulering af bloktilskuddet svarende til overskridelsen.

Kommunerne hævdede i 2023 samlet set de kommunale skatter med 336 mio. kr. (opgjort ekskl. ændrede skatter som følge af udligningsreformen). Den kollektive andel heraf udgør 168 mio. kr. i 2024 og 2025 samt 252 mio. kr. i 2026 og 2027. For Randers Kommune svarer dette til en bloktilskudsreduktion på 2,8 mio. kr. i 2024 og 2025 samt 4,3 mio. kr. i 2026 og 2027.

Forventet midtvejsregulering 2024 (Pris- og lønudvikling)

I økonomiaftalen for 2024 er kommunerne blevet kompenseret for en samlet pris- og lønudvikling 2023-24 på 4,2%, mens KL's aktuelle skøn lyder på 4,1%. Dette betyder en forventet negativ efterregulering ca. 300 mio. kr. svarende til ca. 5 mio. kr. for Randers Kommune.

Randers Kommune havde i forvejen en lignende pulje på netop 5 mio. kr. indarbejdet i Budget 2023-26. Med udgangspunkt i ovenstående fastholdes denne pulje i 2024-27 (mens beløbet for 2023 er anvendt som finansiering ved udmøntningen af de ændrede PL-skøn i 2023 – se særskilt notat herom).

Anlæg – forøget bloktilskud (netto)

Økonomiaftalen indebærer en forøget anlægsramme (ift. B2023-2026) på 1,3 mia. kr. i 2024, 1,6 mia. kr. i 2025, 1,7 mia. kr. i 2026 og 0,7 mia. kr. i 2027.

I disse tal indgår dog en lånepulje vedrørende sociale botilbud på 0,2 mia. kr. i 2024, 0,6 mia. kr. i 2025 og 0,7 mia. kr. i 2026, som skal fratrækkes ved opgørelsen af bloktilskuddet.

Resultatet for Randers Kommune er som følger:

Mio. kr.	2024	2025	2026	2027
Forøget bloktilskud som følge af højere ramme	-21,4	-27,5	-28,5	-12,6
Reduceret bloktilskud vedrørende låneadgang (sociale botilbud)	3,4	10,1	11,8	0,0
I alt (merindtægt fra bloktilskuddet vedr. anlæg)	-18,0	-17,4	-16,7	-12,6

Forbedringen indgår i opgørelsen af det økonomiske råderum. De øvrige ændringer på anlægsområdet beskrives særskilt i afsnit 2.4 nedenfor.

2.2 Serviceudgifter

Serviceudgifterne budgetteres som normalt – dvs. udgangspunktet er budgetbeløbene fra budget 2023-26, hvortil kommer demografi, ændret pris- og lønfremskrivning, lovændringer, effektiviseringskrav og tillægsbevillinger. Nedenfor nævnes de vigtigste forudsætninger:

Demografi

Ud fra kommunens aktuelle befolkningsprognose er der foretaget demografiberegninger på de sædvanlige områder. Der henvises til særskilt notat for en detaljeret beskrivelse af demografimodellerne.

Det samlede resultat for Randers Kommune - inkl. kompensation via bloktilskuddet fremgår af nedenstående tabel:

Nettoresultat demografi (mio. kr.)	2024	2025	2026	2027
Ekstra kompensation fra økonomiaftalen	-2,6	-2,6	-2,6	-11,1
Ændrede demografibeløb (jf. demografinotat)	1,8	-1,1	0,4	33,1
I alt	-0,8	-3,6	-2,2	22,0

Der var i budget 2023-2026 forudsat en kompensation på landsplan vedr. demografien på 1,1 mia. kr. i 2024. Økonomiaftalen endte med en kompensation på 1,25 mia. kr. Løftet indebærer en merindtægt på 2,6 mio. kr. årligt for Randers Kommune. For overslagsårene er der i lighed med tidligere år forudsat en kompensation på landsplan på 500 mio. kr. pr. år svarende til 8,5 mio. kr. i 2025 stigende til 25,5 mio. kr. i 2027.

Demografimodellerne giver samlet set merudgifter (ift. budget 2023-2026) på 1,8 mio. kr. i 2024. Dette betyder en samlet nettomindreudgift i 2024 på 0,8 mio. kr. De tilsvarende tal for øvrige år fremgår af tabellen ovenfor.

Ovennævnte tal skal ses i sammenhæng med merindtægten fra udligning af det aldersbestemte udgiftsbehov, som beskrevet i afsnit 2.1 ovenfor.

I lighed med tidligere år er demografibeløb, der indebærer budgetudvidelser, placeret på en central konto (konto 6) til udmøntning i forbindelse med de politiske forhandlinger om budget 2024-27. De samlede beløb fremgår af tabellen nedenfor:

Demografipuljer på konto 6 (mio. kr.)	2024	2025	2026	2027
Småbørn (inkl. efterregulering)	0,5	5,6	14,7	22,6
Social (inkl. efterregulering)	9,6	11,5	14,3	17,1
Omsorg (ekskl. efterregulering)	23,7	44,0	64,2	87,4
I alt	33,9	61,1	93,2	127,1

Det er beløbene for 2024 – altså i alt 33,9 mio. kr. – der skal udmøntes varigt i forbindelse med budgetaftalen for 2024-27. Stigningen i beløbene i 2025 og frem er reservationer til udmøntning i forbindelse med de kommende års budgetlægninger.

Effektiviseringskrav i 2027

I forbindelse med byrådets vedtagelse af den økonomiske politik (27. februar 2023) blev det præciseret, at byrådet i forbindelse med den årlige behandling af budgetproceduren træffer beslutning om, hvorvidt der i budgetlægningen skal indarbejdes et effektiviseringskrav eller ej. Ved den efterfølgende godkendelse af budgetproceduren for 2024-2027 blev det besluttet, at der i 2027 indarbejdes et nyt effektiviserings- og besparelseskrav på 20 mio. kr.

Da der i forbindelse med sidste års budgetlægning blev gennemført en større flerårig udmøntning til og med 2026, foreslås det, at der ikke i Budget 2024-2027 udarbejdes forslag til udmøntning af kravet i 2027. Beløbet er i stedet placeret som en central pulje under økonomiudvalget til senere udmøntning.

Konsekvens af ændrede pris- og lønskøn (PL-skøn)

2023 var det sidste år, hvor den tidligere beslutning om "ingen prisfremskrivning" var gældende. I budgetforslaget 2024-2027 er der derfor forudsat fuld prisfremskrivning af alle arter.

Hvert år opdaterer KL de pris- og lønskøn (PL-skøn), der anvendes ved kommunernes budgetlægning. I lighed med sidste år er der ved årets budgetlægning tale om forholdsvis store ændringer i PL-skønnene. Det har betydelige konsekvenser for både udgiftssiden og indtægtssiden (bloktilskuddet) i Randers Kommune.

Konsekvenserne for 2023 samt 2024-27 er kort beskrevet nedenfor (der henvises til særskilt notat om ændret pris- og lønskøn 2023-27 for en nærmere beskrivelse):

Vedrørende 2023

Den i basisbudgettet forudsat følgende disponering af resultatet vedrørende 2023:

Konsekvens af ændret PL-skøn i 2023	Forslag til udmøntning
Modtaget kompensation	-28,2
Reserve i budget 23 til midtvejsregulering	-5,0
I alt	-33,2
Efterregulering (demografi)	9,3
Reservation til regnskab 2023	15,0
Overføres til råderum 2024-27	8,9
Balance	0,0

Som det fremgår, er der en samlet finansiering på i alt 33,2 mio. kr. Denne foreslås anvendt til finansiering af de demografiefterreguleringer på 9,3 mio. kr. som er foretaget i 2023. Herefter resterer der et restbeløb på 23,9 mio. kr.

Af dette beløb foreslås, at der afsættes en pulje på 15 mio. kr. vedrørende stigende priser til udmøntning i forbindelse med regnskabet for 2023. Anvendes beløbet ikke fuldt ud i den forbindelse kan et eventuelt restbeløb (som nævnt ovenfor) indgå i opgørelsen af det økonomiske råderum for næste års budgetlægning. Tilbage er der et beløb på 8,9 mio. kr., der indgår i opgørelsen af råderummet for budget 2024-27 (se afsnit 3 nedenfor for en nærmere beskrivelse af råderummet).

Vedrørende 2024-27

Det samlede resultat vedrørende 2024-27 (dvs. merudgifterne på udgiftssiden og merindtægterne i form af kompensation via bloktilskuddet) kan sammenfattes som følger:

Mio. kr.	2024	2025	2026	2027
Ændret PL (udgiftssiden)	59,1	139,6	227,4	488,3
Ændret PL (finansiering)	-82,8	-172,3	-270,8	-544,4
I alt (nettoerindtægt)	-23,7	-32,7	-43,4	-56,2

Tabellen viser en samlet nettoerindtægt i 2024 på 23,7 mio. kr. stigende til 56,2 mio. kr.

Nettoerindtægten i de enkelte år slår direkte igennem som en forbedring af råderummet i budgetlægningen 2024-27.

Årsagen til merindtægten skyldes bl.a., at Randers Kommunes andel af serviceudgifterne på landsplan kun udgør 1,63%, mens kompensationen udgør 1,69%.

Afskaffelse af Store Bededag som helligdag

Loven indebærer, at Store Bededag fra 2024 vil være en almindelig arbejdsdag. Formålet med loven er fra regeringens side, at den effektive årlige arbejdstid forøges med en almindelig arbejdsdag for de lønmodtagere, der hidtil har haft fri eller kompenserende fri i forbindelse med Store Bededag.

Der stilles med loven ikke krav om, at de ekstra arbejdstimer skal lægges på Store Bededag (fjerde fredag efter påske). Timerne vil således kunne indgå i arbejdsgiverens almindelige planlægning inden for de vilkår, der gælder i ansættelsesforholdet for tilrettelæggelsen af arbejdstid. Der er dermed taget højde for, at tilrettelæggelsen af arbejdstid, herunder normperioder m.v. kan være reguleret meget forskelligt i de kollektive overenskomster.

Med afskaffelsen af én helligdag stiger antallet af årlige arbejdsdage i et standardarbejdsår fra 222 til 223 svarende til en årlig stigning i arbejdstid på 0,45 pct. Månedslønnede, der får forøget deres arbejdstid, får efter loven et løntillæg på 0,45 pct. som kompensation herfor. For kommunerne vil det give en ekstra lønudgift på omkring 860 mio. kr., hvilket svarer til ca. 14,5 mio. kr. for Randers Kommune (forudsat at andelen af folketallet på 1,687% anvendes som fordelingsnøgle).

Den samlede lønsum i kommunerne er imidlertid forudsat uændret – der er med andre ord ikke givet kompensation til kommunerne for de generelle lønstigninger. For at neutralisere løntillægget på 0,45 pct. er kommunerne således (ifølge KL) nødt til at foretage tilpasninger for at få økonomien til at gå op, fx ved at tilpasse antallet af medarbejdere, bruge færre vikarer eller mindre timelønnet arbejde. Dette gælder dog ikke i forhold til dagtilbud, fritidstilbud mv., da disse områder forpligtes til at levere pasning i én ekstra arbejdsdag og derfor ydes kommunerne en særlig kompensation på disse områder – se nedenstående afsnit om "lovændringer".

I basisbudgettet for 2024-27 er det forudsat, at Randers Kommune følger ovennævnte forudsætninger – og dermed at de enkelte forvaltninger/aftaleenheder foretager de nødvendige tilpasninger, så den samlede lønsum forbliver uændret.

Lovændringer (LC-program samt øvrige reguleringer)

Konsekvenserne af lovændringer samt øvrige reguleringer er indregnet i basisbudgettet. Som sædvanlig er det forudsat, at Randers Kommune har mer-/eller mindreudgifter svarende til andelen af den modtagne kompensation.

Beløbene er således i første omgang placeret i en central pulje (under økonomiudvalget) til senere udmøntning. Forvaltningen vil foretage en nøjere vurdering af alle ovennævnte lovændringer i takt med, at yderligere oplysninger modtages fra KL.

Nedenfor lidt nærmere om udvalgte lovændringer/øvrige reguleringer. Der henvises til det uddybende notat for en oversigt over alle lovændringer.

Barnets lov

Barnets lov indføres som ny hovedlov for det specialiserede børne- og ungeområde, og loven medfører en lang række ændringer i forbindelse med anbringelser, bl.a. bliver det obligatorisk at lave undersøgelser af søskende til anbragte grundet omsorgssvigt. Kompensationen udgør for Randers Kommune 5,86 mio. kr. i 2024 stigende til 9,33 mio. kr. i 2027.

Omlægning af indsatsen mod hjemløshed mv.

Omlægningen af indsatsen mod hjemløshed indebærer bl.a., at statsrefusionen for herbergsophold afskaffes for ophold på over 90 dage i løbet af et år. Dette vil forøge kommunens udgifter.

Samtidig indføres der statsrefusion på de indsatser, der bevilges i forbindelse med, at borgeren overgår til permanent bolig. Statsrefusionen for Randers Kommune forventes at udgøre 0,7 mio. kr. i 2024 stigende til 1,9 mio. kr. i 2027, hvilket ligeledes er indarbejdet i budgettet (på en særskilt post under øvrig drift).

Afskaffelse af Store Bededag som helligdag

Som beskrevet ovenfor er der som udgangspunkt ingen kompensation til kommunerne som følge af afskaffelsen af Store Bededag. Dette gælder dog ikke i forhold til dagtilbud, fritidstilbud mv., da disse områder forpligtes til at levere pasning i én ekstra arbejdsdag og derfor ydes kommunerne en særlig kompensation på disse områder. For Randers Kommune udgør kompensationen 2,6 mio. kr. Herudover modtager kommunen 0,6 mio. kr. årligt til at dække øgede udgifter til sygedagpenge.

Finansiering af MitID-support i Borgerservice

Kommunerne kompenseres for udgifterne til drift af MitID i Borgerservice i 2023 og 2024. Kompensationen udgør 0,26 mio. kr. i 2024, og kan ikke dække de kommunale udgifter forbundet med overgangen til MitID.

KL skriver i deres budgetvejledning en anbefaling om, at man i den enkelte kommune tilpasser serviceniveauet, også selvom det kan indebære, at borgerne må vente længere på hjælp til MitID. Forvaltningens arbejde med at tilpasse serviceniveauet er beskrevet i særskilt notat om Borgerservice (se vedlagte bilag).

Det fælleskommunale ESR

Det er forudsat at kommunernes bloktilskud nedjusteres med 1,8 mio. kr. som følge af at driften af it-systemet ESR ifølge planen skulle overgå til staten (systemet anvendes til at beregne og opkræve ejendomsskat).

Den aktuelle situation er imidlertid, at kommunerne beholder opgaverne med efterregulering for perioden 2021-2023 – en opgave, der først vil være afsluttet i 2026. Ifølge økonomiaftalen for 2024 er det derfor aftalt, at regeringen og KL genoptager drøftelserne med henblik på at opnå enighed om kompensation til kommunerne for de opgaver, der forbliver i kommunerne – herunder udgift til ESR i 2024-26.

Retten til tidlig pension (Arne II)

Servicerammen er reduceret med 255 mio. kr. svarende til 4,3 mio. kr. for Randers Kommune. Punktet vedrører anden delaftale om nytænkning af beskæftigelsesindsatsen, som finansierer ret til tidlig pension. Ændringen er forudsat udmøntet fuldt ud i Randers Kommunes budget.

Ændringer uden modpost i kommunens budget

Udover ovennævnte ændringer er der (i lighed med tidligere år) en række mindre ændringer, som ikke udmøntes, da der ikke er modposter i kommunens budget. Ændringerne vedrører primært ændret medfinansiering af større digitaliseringsprojekter på landsplan.

I 2024 er der tale om en mindreindtægt på 1,0 mio. kr. I 2025 er der tale om en merindtægt på 0,2 mio. kr. og i 2026-2027 er der merindtægter på 1,4 mio. kr. Sidstnævnte skyldes primært, at en række aftalte IT-projekter med kommunal medfinansiering udløber med udgangen af 2025, hvorefter bloktilskuddet igen forøges.

Tillægsbevillinger

I lighed med tidligere år er tillægsbevillinger givet siden budgetvedtagelsen indarbejdet – både fra 1. og 2. budgetopfølgning samt de løbende sager.

Som det fremgår af nedenstående tabel, vedrører langt hovedparten af de indarbejdede bevillinger "afledt drift" i forbindelse med anlægsprojekter:

Tillægsbevillinger (mio. kr.)	2024	2025	2026	2027
Afledt drift	3,9	5,6	6,0	5,9
Øvrige bevillinger	0,3	0,3	0,3	0,5
I alt	4,2	5,9	6,3	6,4

Reserveret buffer vedrørende afledt drift

Udover ovennævnte tillægsbevillinger vedrørende afledt drift er der i budgetforslaget indarbejdet en bufferpulje vedrørende afledt drift på 2 mio. kr. i 2024 stigende til 8 mio. kr. i 2027. Denne bufferpulje skal imødegå forventede fremtidige udgifter til "afledt drift" på nye anlægsprojekter jf. de budgetmodeller byrådet har besluttet vedrørende afledt drift på bygningsområdet samt vej- og stiområdet. Herudover foreslås bufferen anvendt til at finansiere forventede merudgifter til vejafvandingsbidrag i 2025 og frem (se særskilt notat herom).

Ændringer vedrørende valg

Der er indarbejdet en forventet merudgift på 0,5 mio. kr. vedrørende EP-valget i 2024. Desuden er der indarbejdet udgifter på 3,3 mio. kr. til et forventet Folketingsvalg i 2026. Ved sidste års budgetlægning (B2023-2026) var der ikke medtaget udgifter hertil, idet valget først blev forventet i 2027.

Servicebuffer

Der er (i lighed med tidligere år) indregnet en servicebuffer på 40 mio. kr. i 2024 og frem med henblik på at imødegå eventuelle sanktioner på landsplan og skabe mulighed for forbrug af overførte midler (bufferen er ikke finansieret, men neutraliseres af en modpost under finansforskydninger).

Serviceramme

Kommunens vejledende serviceramme for 2024 kan opgøres til 4.992,8 mio. kr. (inkl. kommunens andel af det aftalte løft på 1,7 mia. kr. netto på landsplan). Basisbudgettet viser serviceudgifter for i alt 4.910,6 mio. kr. (inkl. buffer på 40 mio. kr.). Udgifterne i basisbudgettet ligger således godt 80 mio. kr. under servicerammen. Dette skyldes primært udmøntningen af effektiviseringskrav, overkompensation vedrørende PL-fremskrivning samt de bevillinger, der udløber i 2024. Sidstnævnte udgør knap 40 mio. kr. i 2024.

Serviceområder under økonomisk pres

En række af kommunens serviceområder er under stort økonomisk pres. Jævnfør budgetproceduren skal direktionen udarbejde et forslag til 'budget i balance'. Det vil sige et budgetforslag der overholder kommunens overordnede styringsmål samtidigt med, at der for fagområder med økonomisk ubalance foreligger handleplaner vedr. genskabelse af økonomisk balance og tilbagebetaling af gæld. Dette er gældende for hhv. den kollektive bustrafik og familieområdet.

Som fremhævet i budgetproceduren er undtagelsen socialområdet, da ubalancen her har en størrelse som ikke kan håndteres udelukkende med initiativer på området selv – dette kan kun bidrage til at mindske størrelsen af ubalancen.

Socialområdet har hen over de seneste år opbygget en betydelig gæld til kommunekassen. Gælden er i flere omgange blevet nedskrevet, men med forventningerne til regnskabsresultatet i 2023 og udviklingen de kommende år, vil gælden fortsat vokse betydeligt. Forvaltningen har i den forbindelse udarbejdet forslag til yderligere initiativer, som kan igangsættes på socialområdet med henblik på at supplere de allerede igangsatte handleplaner. Herudover foreslår forvaltningen, at socialområdets gæld fremadrettet vurderes én gang årligt i forbindelse med regnskabsaflæggelsen, og at det fremtidige overskud i forbindelse med kommunens samlede regnskab anvendes til nedskrivning af socialområdets gæld. Ordningen foreslås videreført indtil gældens størrelse vurderes mulig at afvikle for socialområdet selv.

Dagtilbudsområdets økonomi

Som en del af forberedelserne til budgetlægningen og arbejdet med at udarbejde en ny intern tildelingsmodel på dagtilbudsområdet, er områdets økonomi blevet gennemgået. Forvaltningen har i den forbindelse opdaget nogle beregningstekniske fejl i opgørelsen af den økonomi, der er nødvendig for at kunne leve op til kravet om minimumsnormeringer (inkl. de supplerende lokale beslutninger). Isoleret set betyder det, at området oprindeligt har fået tilført for meget finansiering til implementering af minimumsnormeringer. Samtidigt er forvaltningen dog blevet opmærksom på, at områdets budget til øvrig drift ikke er tilstrækkeligt. Hidtil har dette kunnet dækkes ind via mindreforbrug på løn, men dette er ikke i samme grad muligt, når dagtilbudsområdet skal leve op til beslutningerne vedrørende implementering af minimumsnormeringer.

Samlet set foreslår forvaltningen derfor, at der ikke ændres på dagtilbudsområdets økonomi og at de beregningstekniske fejl således ikke rettes. Herved vurderes det, at der er tilstrækkelig økonomi på området til at også finansiere udgifter til øvrig drift. Dette skal ses i sammenhæng med, at området i udgangspunktet også er overfinansieret i forhold til forudsætningen om en stigende pædagogandel frem imod fuld indfrielse af 65%-målsætningen i 2025 og frem. Forvaltningen arbejder bedst muligt på at indfri målet, men det vurderes på nuværende tidspunkt ikke muligt at realisere målsætningen indenfor den fastlagte tidsramme. Dette giver dagtilbudsområdet noget luft i økonomien som forvaltningen – efter de sædvanlige decentraliseringsprincipper indeholdt i Randersmodellen - ligeledes foreslår fastholdes på området med henblik på at medfinansiere udgifter til øvrig drift. Se vedlagte notat for en uddybning.

Forsikring og tjenestemænd

I Randers Kommune er der etableret en fælles forsikringsordning. Kommunen er som følge af sin store størrelse selvforsikret eller har meget høje selvrisici på de forsikrede policer. Dette er set over tid klart den mest fordelagtige økonomiske løsning. De fire hovedområder som forsikringsordningen dækker er: Arbejdsskade, Ansvar, Bygning/løsøre og Motor.

Som følge af primært stigende udgifter til skader (særligt på arbejdsskadeområdet) forventes der i 2023 merudgifter på forsikringsområdet i størrelsesorden 7 mio. kr. Den eksisterende opsparingsbuffer i ordningen kan ikke dække dette. Det foreslås på den baggrund, at forsikringsordningen fremadrettet ses samlet med den forsikringsordning kommunen har hos Sampension vedrørende udgifter til tjenestemandspensioner.

Forsikringsordningen hos Sampension indebærer, at kommunens løbende udgifter til tjenestemandspensioner betales delvist af løbende indbetalinger til Sampension (finansieret af budgettet afsat til tjenestemandspensioner) og delvist af de opsparede midler kommunen allerede har stående hos Sampension. Forvaltningen har i samarbejde med Sampension vurderet størrelsen af opsparingen og det vurderes, at kommunens løbende indbetalinger kan nedsættes med 4,6 mio. kr. årligt. Dette skaber den fornødne luft i budgettet til tjenestemandspensioner, så det er muligt at rumme merforbruget på den generelle forsikringsordning og de udsving, der må forventes hen over årene.

I forbindelse med den årlige regnskabsaflæggelse indgår et eventuelt overskud på tjenestemandspensioner (efter dækning af eventuelt underskud på den generelle forsikringsordning) i opgørelsen af det samlede regnskabsresultat. Med en styrkelse af budgettet til tjenestemandspensioner forbedres mulighederne for, at der også fremadrettet kan præsteres et positivt regnskabsresultat, der som anført ovenfor, foreslås anvendt på en årlig nedskrivning af socialområdets oparbejdede gæld.

2.3 Øvrig drift

Under øvrig drift er der følgende tre hovedposter

- Indkomstoverførsler
- Centrale refusionsordninger mv.
- Kommunal medfinansiering på sundhedsområdet

De væsentligste forudsætninger er beskrevet nedenfor.

Indkomstoverførsler 2024-27

Indkomstoverførslerne er beskrevet nærmere i særskilt notat (indkomstoverførsler 2023-2027) – herunder midtvejsreguleringen i 2023. Nedenfor følger en kort opsummering med fokus på budget 2024-27.

Som sædvanlig budgetlægges området ”fra bunden” under hensyntagen til regnskabserfaringer samt KL’s vækstskøn. For overslagsårene budgetteres med KL’s vækstskøn på alle de enkelte poster.

Resultatet for 2024-2027 kan sammenfattes i nedenstående tabel, der både viser ændringerne på udgiftssiden og indtægtssiden i Randers Kommune:

Indkomstoverførsler, mio. kr., løbende PL	2024	2025	2026	2027
Budget 2023-26	2.018,1	2.095,1	2.178,4	2.178,4
Budgetforslag 2024-27	2.151,2	2.273,2	2.401,0	2.519,2
Ændring (merudgift)	133,1	178,1	222,5	340,8
Ændring bloktilskud (merindtægt)	-120,8	-159,1	-195,5	-291,1
Nettoændring (merudgift)	12,3	19,0	27,1	49,7

Tabellen viser, at der på udgiftssiden er merudgifter på 133,1 mio. kr. i 2024. Randers Kommune bliver i 2024 kompenseret med 120,8 mio. kr. – samlet giver dette en nettomerudgift (manko) på 12,3 mio. kr. Denne manko stiger til 49,7 mio. kr. i 2027.

Mankoen skal ses i sammenhæng med udligningen vedrørende det socioøkonomiske udgiftsbehov, hvor der (som beskrevet i afsnit 2.1 ovenfor) er en merindtægt på 30,4 mio. kr. i 2024 stigende til 49,1 mio. kr. i 2027. Denne merindtægt skal dog ikke kun ”dække” merudgifterne vedrørende indkomstoverførsler, men også stigende udgifter på det specialiserede socialområde mv.

Centrale refusionsordninger mv.

Området vedrører primært refusion for særligt dyre enkeltsager. På landsplan forventes indtægterne at stige ganske betragteligt – og som følge heraf reduceres bloktilskuddet tilsvarende.

Nedenfor vises de relevante tal for Randers Kommune:

Indtægter fra central refusionsordning, mio. kr.	2024	2025	2026	2027
Ændring indtægtssiden (merindtægt)	-7,6	-9,0	-10,4	-15,8
Ændring bloktilskud (mindreindtægt)	12,6	13,9	15,3	20,5
Nettoændring (mindreindtægt)	4,9	4,9	4,9	4,7

Som det fremgår af tabellen, er der en manko på ca. 5 mio. kr. hvert år. Dette skyldes, at Randers Kommune i demografimodellen på socialområdet regulerer med 50% af udgiftsudviklingen på landsplan. Når indtægtssiden ændres, bør reguleringen ligeledes være på 50% (af hensyn til symmetri i modellen). Som følge heraf er socialrådets andel af de forøgede indtægter på landsplan kun indregnet med 50%.

De budgetterede indtægter i 2024 udgør i alt 50,96 mio. kr. fordelt med 38,94 mio. kr. til socialområdet og 12,01 mio. kr. til familieområdet.

Socialområdet har en decentraliseringsmodel, der indebærer, at merindtægter (udover budgettet) tilfalder området, mens mindreindtægter skal finansieres af området selv. I forbindelse med budgetlægningen for 2024-27 skal der tages stilling til, om familieområdet ligeledes skal overgå til decentraliseringsmodellen eller om afregning af mer-/mindreindtægter fortsat skal ske via kommunkassen.

Kommunal medfinansiering på sundhedsområdet

Regeringen har med økonomiaftalen valgt at videreføre fastfrysningen af den kommunale medfinansiering af sundhedsvæsenet (aktivitetsbestemt medfinansiering) i 2024. Fastfrysningen, herunder acontobetaling, sker på baggrund af samme model som tidligere.

Ministeriet har udmeldt kommunefordelte tal – og tallet for Randers Kommune er 406,98 mio. kr. Dette beløb er indregnet i basisbudgettet for 2024 og frem.

2.4 Skattefinansieret anlæg

På anlægsområdet budgetteres med udgangspunkt i de allerede vedtagne budgetter og for 2027 indarbejdes tallene fra kommunens gældende 10-årige investeringsplan.

De vigtigste forudsætninger er som følger:

Anlægsbuffer

Der er (i lighed med tidligere år) indregnet en anlægsbuffer på 40 mio. kr. i 2024 med henblik på at imødegå eventuelle sanktioner på landsplan og skabe mulighed for forbrug af overførte midler fra tidligere år (bufferen er ikke finansieret, men neutraliseres af en modpost under finansforskydninger).

Ændrede pris- og lønskøn

Konsekvenserne af de ændrede pris- og lønskøn på anlægsområdet kan beregnes til merudgifter på 5,2 mio. kr. i 2024 stigende til 17,2 mio. kr. i 2027. Der modtages ikke – som under service – en særskilt kompensation til at dække disse merudgifter.

Tillægsbevillinger siden budget 2023-26

Tillægsbevillinger siden budgetvedtagelsen for 2023-26 er indregnet (inkl. de forventede bevillinger ved 2. budgetopfølgning 2023-26). Nedenstående tabel viser beløbene:

Tillægsbevillinger anlæg (mio. kr.)	2024	2025	2026	2027
Fremrykning af bygningsvedligehold til B23	-6,8	-6,8	-6,8	
Øvrige bevillinger	4,6	-2,4	1,4	-3,5
I alt	-2,2	-9,2	-5,4	-3,5

Den største post vedrører bygningsvedligehold, hvor et beløb på 6,8 mio. kr. i hvert af årene 2024-2026 er fremrykket til 2023. En sådan fremrykning vil kunstigt forbedre råderummet i budget 2024-2027. Der korrigeres derfor for denne – og lignende ændringer – ved opgørelsen af råderummet (se afsnit 3 nedenfor for en nærmere beskrivelse).

Pulje til politisk udmøntning

Der er (i lighed med tidligere år) afsat en anlægspulje det sidste budgetår til senere politisk udmøntning. Beløbet udgør 48,1 mio. kr. i 2027.

Herudover er der afsat 0,9 mio. kr. i 2024 og 2025 – som også skal udmøntes i forbindelse med budgetlægningen for 2024-27. De 0,9 mio. kr. kommer fra Lov- og cirkulærepragrammet og vedrører beslutningen om, at klasseloftet i 0.-2. klasse sænkes fra det nuværende loft på 28 til 26 elever. Indfasningen vil ske løbende fra skoleåret 2024/2025, hvor de nye 0. klasser vil være omfattet af loftet. Børne- og Undervisningsministeriet har forudsat, at indførslen af loftet vil medføre, at kommunerne skal oprette 176 nye klasser varigt. Kompensationen på landsplan er ministeriets vurdering af de forbundne anlægsomkostninger og indeholder ikke øgede serviceudgifter.

10-årig investeringsplan på anlægsområdet

Som nævnt indledningsvis er år 2027 givet via kommunens 10-årige investeringsplan (vedlagt budgetmaterialet som en del af anlægspakken).

Som følge heraf er der i basisbudgettet indarbejdet et løft af anlægsbudgettet på 16,5 mio. kr. i 2027 i forhold til 2026.

2.5 Øvrige poster

Forudsætningerne vedrørende de øvrige poster (hvile-i-sig-selv områder samt finansposter) er som følger:

Renter

Renteudgifterne er budgetlagt ud fra de gældende rentesatser på de fastforrentede lån og med en variabel rentesats på 4,5% i 2024 og frem. Renteindtægterne fra den likvide beholdning er budgetlagt med 1,5% i hele budgetperioden.

Samlet er der merudgifter på rentesiden (ift. budget 2023-26) – som delvist kompenseres via bloktilskuddet, jf. nedenstående tabel:

Tillægsbevillinger anlæg (mio. kr.)	2024	2025	2026	2027
Renter (merudgift)	2,8	3,3	3,9	3,2
Ændring bloktilskud	-3,6	-0,8	-0,9	-1,4
Nettoresultat	-0,8	2,5	3,1	1,8

Nettoresultatet i 2024 viser en nettomindreudgift på 0,8 mio. kr. i 2024. I 2025-2027 er der tale om en nettomerudgift.

Jordforsyning

Området er i lighed med tidligere år budgetlagt, så det går i balance i budgetperioden. Der henvises til særskilt notat om jordforsyning for en nærmere redegørelse.

Brugerfinansieret område

Det samlede budgetlagte overskud på 12,8 mio. kr. årligt fastholdes med henblik på affaldsområdets afvikling af gæld til det skattefinansierede område (kommunekassen). Gælden på området forudsættes fortsat afviklet som hidtil planlagt i 2025.

Byrådet har den 27. februar 2023 givet anlægsbevilling på 46 mio. kr. til anskaffelse af beholdere og ombygning af undergrundsstationer. Anlægsprojektet udføres i 2023 og 2024, fordelt med 39 mio. kr. i 2023 og godt 7 mio. kr. i 2024.

Lånedispensationer

I lighed med sidste års budgetlægning er der ikke i budgetforslaget indregnet lånedispensationer i 2024 og frem.

Kommunerne kan i årets budgetlægning søge følgende puljer:

- *Den ordinære lånepulje på 200 mio. kr. (ansøgningsfrist den 14. august)* - Forvaltningen har fremsendt ansøgning om andel i lånepuljen svarende til 50 mio. kr. vedrørende bygningsvedligehold og ministeriet forventer at svare inden udgangen af august måned. I det omfang kommunen modtager dispensation om optagelse af lån, vil det - fratrukket renter og afdrag i budgetperioden - forbedre det økonomiske råderum.
- *Pulje på 300 mio. kr. målrettet likviditetsmæssige konsekvenser af ny afregningsmodel på skatteområdet* – I den nuværende ordning modtager kommunerne ejendomsskatterne to gange om året (jan/feb. og juli/aug.). I den nye afregningsmodel modtages beløbene i stedet fire gange om året (jan, april, juli og okt.). Det vil betyde en forværret likviditet for alle landets kommuner – dog i mindre grad for de kommuner der – som Randers – først modtager ejendomsskatterne i feb. og aug. (i stedet for jan. og juli). Det forventes derfor ikke, at Randers Kommune kan komme i spil til puljen. Forvaltningen planlægger derfor ikke at ansøge puljen. Ansøgningsfristen er 1. september, og der vil i givet fald være tale om 10-årige lån.
- *Pulje på 200 mio. kr. vedrørende udvidelse af bo-kapaciteten på socialområdet* – Puljen er målrettet en udvidelse af bo-kapaciteten omfattet af servicelovens §§ 107 og 108, og Randers Kommune har ikke projekter i 2024, som vedrører disse områder. Puljen eksisterer også i 2025 og 2026, og her kan der eventuelt være projekter, som kan indgå i en kommende ansøgning.

Indbetaling til Feriefond

I lighed med tidligere år er der reserveret 12,7 mio. kr. årligt som indbetaling til Feriefonden. De 12,7 mio. kr. er placeret som en finanspost under finansforskydninger.

Opsparing vedr. drift og anlæg

Budgetopfølgningen pr. 31/5 2023 viser en samlet forventet overførsel til 2023 på drift og anlæg på 251,7 mio. kr. - efter diverse korrektioner².

² På service forventes i udgangspunktet overført et underskud på 7,3 mio. kr. I dette tal er der dog ikke taget hensyn til, at der vil blive overført i alt 21,9 mio. kr. til råderummet til B2024-2027 – bestående af overkompensation på 13,0 mio. kr. vedr. COVID-19 og Ukraine 2022 samt 8,9 mio. kr. vedr. midtvejsregulering af PL. Det samlede underskud på service ved udgangen af 2023 forventes derfor at være 29,2 mio. kr. Hertil kommer anlæg med et overskud på 280,9 mio. kr. Altså en samlet forventet overførsel på 251,7 mio. kr.

Det forudsættes, at der i budgetperioden samlet set hverken sker opsparing eller forbrug af dette beløb, så der også ved udgangen af 2027 vil være en samlet nettoopsparing vedrørende service og anlæg på lidt over 250 mio. kr.

Opsparing – Klimabro

Opsparingen til Klimabroen fremgår af nedenstående tabel:

Opsparing klimabro (mio. kr.)	Før 2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	I alt
Gammel opsparing (budget 2016)	10,3										10,3
Lånoptagelse (låneramme 2018)		16,4									16,4
Lånoptagelse (låneramme 2019)			22,9								22,9
Lånoptagelse (låneramme 2020)				11,3							11,3
Lånoptagelse (låneramme 2021)					11,6						11,6
Lånoptagelse (låneramme 2022)						14,0					14,0
Opsparing (jf. budget 2019)		7,0	9,0	11,0	13,0	15,0	17,0	19,0	21,0	23,0	135,0
Finansiering af havnevej			-9,2		-5,0	-6,5					-20,7
Forundersøgelse Klimabro					-3,0						-3,0
Finansiering af kommunikationsindsats Klimabro						-1,0					-1,0
Infrastruktur - projektledeelse og koordination						-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-3,0
Renter og afdrag på lån				-1,8	-2,2	-3,0	-4,6	-4,5	-4,5	-4,6	-25,2
I alt	10,3	23,4	22,7	20,5	14,4	17,9	11,8	13,9	15,9	17,8	168,6
Samlet opsparing (akkumuleret)	10,3	33,7	56,4	76,9	91,3	109,2	121,0	134,9	150,8	168,6	

Den samlede opsparing udgør således 109,2 mio. kr. ved udgangen af 2023 og forventes at udgøre 168,6 mio. kr. ved udgangen af 2027.

3. Styringsmål og råderum

På baggrund af ovennævnte forudsætninger kan der opstilles følgende resultatopgørelse for budgetforslaget 2024-2027:

Resultatopgørelse (mio. kr.)	2024	2025	2026	2027
Skatter	-5.218,4	-5.444,5	-5.585,3	-5.841,2
Tilskud	-2.446,0	-2.581,3	-2.858,6	-3.030,2
Skatter og tilskud i alt	-7.664,4	-8.025,8	-8.443,9	-8.871,4
Serviceudgifter	4.910,9	4.915,1	4.933,2	4.946,2
Pris og lønpulje, serviceudgifter		233,5	480,3	740,3
Øvrig drift	2.506,5	2.552,6	2.599,3	2.630,1
Pris og lønpulje, øvrig drift		88,8	183,9	284,0
Driftsudgifter i alt	7.417,4	7.790,0	8.196,7	8.600,6
Renter	12,8	12,0	11,3	10,6
Resultat af ordinær drift	-234,2	-223,8	-235,9	-260,2
Skattefinansierede anlæg	211,5	142,3	148,5	166,9
Pris og lønpulje, anlæg		4,1	8,7	18,1
Skattefinansieret anlæg i alt	211,5	146,4	157,2	185,0
Resultat af ordinær drift og anlæg	-22,7	-77,4	-78,7	-75,2
Jordforsyning	1,4	-0,6	-1,2	-1,4
Pris og lønpulje, jordforsyning		-0,6	-1,3	-2,0
Ældreboliger	4,1	4,9	5,7	6,5
Pris og lønpulje, ældreboliger		-0,7	-1,6	-2,5
Brugerfinansieret område	-5,5	-12,8	-12,8	-12,8
Pris og lønpulje, brugerfinansieret		-0,7	-1,4	-2,1
Årets resultat før finansposter	-22,7	-88,0	-91,2	-89,5
Optagne lån	-31,6	-13,4	-19,3	-15,6
Afdrag på lån	84,1	84,6	84,6	85,8
Finansforskydninger	-67,2	-1,5	-13,3	-13,0
Finansposter i alt	-14,6	69,6	52,1	57,2
Kassebevægelse	-37,3	-18,3	-39,2	-32,3

(Minus angiver indtægter/overskud)

I resultatopgørelsen er kommunens primære styringsmål – ”resultat af ordinær drift og anlæg” fremhævet. Det er dette styringsmål, der danner udgangspunkt for opgørelsen af det samlede råderum i budget 2024-27.

Nedenfor beskrives i afsnit 3.1 opgørelse af råderummet. I afsnit 3.2 gives en status på kommunens øvrige styringsmål.

3.1 Opgørelsen af råderummet (herunder korrektioner)

3.1.1 Opgørelse af råderummet

I forbindelse med opgørelsen af råderummet er det som sædvanligt nødvendigt at korrigere for bufferne på service og anlæg. Disse buffer er nemlig udelukkende af teknisk karakter og er indarbejdet for at imødegå eventuelle sanktioner på landsplan. De er derfor heller ikke finansierede, men neutraliseres af en modpost under finansposter.

Desuden er det nødvendigt at foretage en række korrektioner, som er beskrevet nærmere i underbilag 1.

Herudover foreslås følgende beløb overført til råderummet i B2024-27:

- **COVID-19/Ukraine** – Samlet har Randes Kommune i 2023 modtaget 38,9 mio. kr. til at dække merudgifterne til Covid-19 og Ukraine. De samlede udgifter for Randers Kommune kan opgøres til 25,9 mio. kr. Overkompensationen på 13,0 mio. kr. kan overføres til råderummet for B2024-27.
- **Midtvejsreguleringen af pris- og lønskøn i 2023** – efter finansiering af demografibeløb (efterregulering) er der et samlet overskud på 23,9 mio. kr. hvoraf 15,0 mio. kr. foreslås reserveret til senere udmøntning i R2023. De resterende 8,9 mio. kr. foreslås overført til råderummet i B2024-27 (der henvises til særskilt notat om ændret PL skøn 2023-27 for en nærmere beskrivelse heraf).

På baggrund af ovenstående beskrivelse kan opgørelsen af råderummet sammenfattes som følger:

Råderum (mio. kr.)	2024	2025	2026	2027
Resultat af ordinær drift og anlæg	-22,7	-77,4	-78,7	-75,2
Korrektioner vedr. buffer	-80,0	-40,0	-40,0	-40,0
Overført fra 2023 (Corona og Ukraine 2022)	-13,0			
Overført fra 2023 (Midtvejsregulering PL)	-8,9			
Øvrige korrektioner til råderummet (se underbilag 1)	8,3	9,3	7,7	5,6
Lånedispensation (kendes endnu ikke)				
Afdrag på lån	84,1	84,6	84,6	85,8
Råderum	-32,2	-23,6	-26,3	-23,7
Anlægspulje til politisk udmøntning	-0,9	-0,9		-48,1

(Minus angiver indtægter/overskud)

Råderummet i 2024 er således 32,2 mio. kr. og tallene for de øvrige år fremgår af tabellen. I gennemsnit er der tale om et råderum på 26,5 mio. kr. og et varigt råderum på 23,7 mio. kr. i 2027 og frem.

Herudover er der (som også beskrevet under afsnit 2.4 ovenfor) nogle anlægsmidler til politisk prioritering ved de kommende budgetforhandlinger. Det drejer sig om 0,9 mio. kr. i 2024/25 samt 48,1 mio. kr. i 2027.

For så vidt angår anlæg henvises der til vedlagte notat om kapacitetsbehov og direktionens anbefalinger vedr. prioritering af frie anlægsmidler. Der skal i den forbindelse gøres særligt opmærksom på de merudgifter som forventes som følge af krav om brandtekniske udbedringer i kommunens bygninger. Det anbefales i forlængelse heraf, at der i budget 2024-2027 reserveres 10 mio. kr. til udbedringer prioriteret til bygninger, hvor der opholder sig børn.

Det opgjorte råderum bygger som altid på en forudsætning om, at fagområderne overholder deres budgetter i 2024 og frem. Råderummet skal derfor ses i sammenhæng med, at flere af kommunens fagområder er under stort økonomisk pres – herunder særligt socialområdet, hvor der ikke kan skabes

økonomisk balance uden tilførsel af yderligere økonomi til området. Herudover skal råderummet også ses i sammenhæng med de nedenfor beskrevne bevillinger der udløber, henviste sager og fremsendte ønsker fra fagudvalgene.

3.1.2 Oversigt over bevillinger, der udløber, henviste sager samt ønsker til drift og anlæg

Ovennævnte råderum er til fri politisk disponering.

Der er i budgetmaterialet udarbejdet oversigt over følgende poster:

- Bevillinger, der udløber i budgetperioden
- Henviste sager (sager der er henvist til de kommende budgetdrøftelser for 2024-27).
- Ønsker til drift og anlæg (fra fagudvalg)

Nedenstående tabel sammenfatter de indmeldte beløb:

Samlet oversigt - mio. kr.	2024	2025	2026	2027
Ønsker fra fagudvalgene	17,6	21,4	16,6	17,5
Henviste sager	13,1	6,4	6,4	6,4
Bevillinger, der udløber	39,3	56,6	58,6	71,1
I alt	70,0	84,4	81,6	94,9

Tabellen viser, at den største post udgøres af bevillinger, der udløber i budgetperioden, hvor der skal tages stilling til en eventuel forlængelse. Der henvises til særskilt bilag med specifikation af ovennævnte poster.

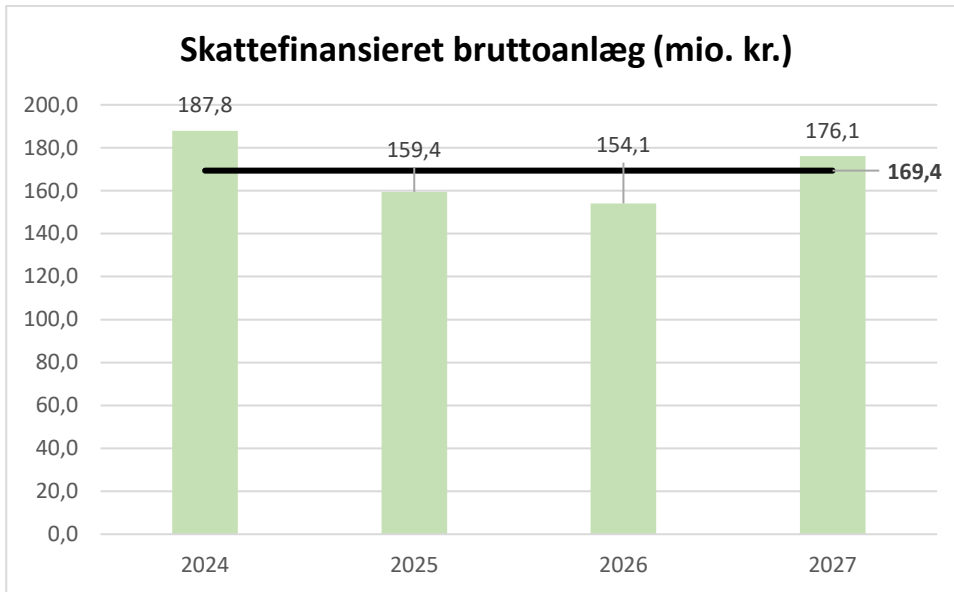
3.2 Øvrige styringsmål

Nedenfor gives en status på kommunens øvrige styringsmål:

- Skattefinansieret bruttoanlæg (gennemsnit skal stige fra 150 mio. kr. og skal udgøre 200 mio. kr. senest i 2030)
- Skattefinansieret gæld (skal falde i budgetperioden)
- Gennemsnitlig kassebeholdning (den ikke-disponerede beholdning i 2027 skal være mindst 100 mio. kr.)

3.2.1 Skattefinansieret bruttoanlæg

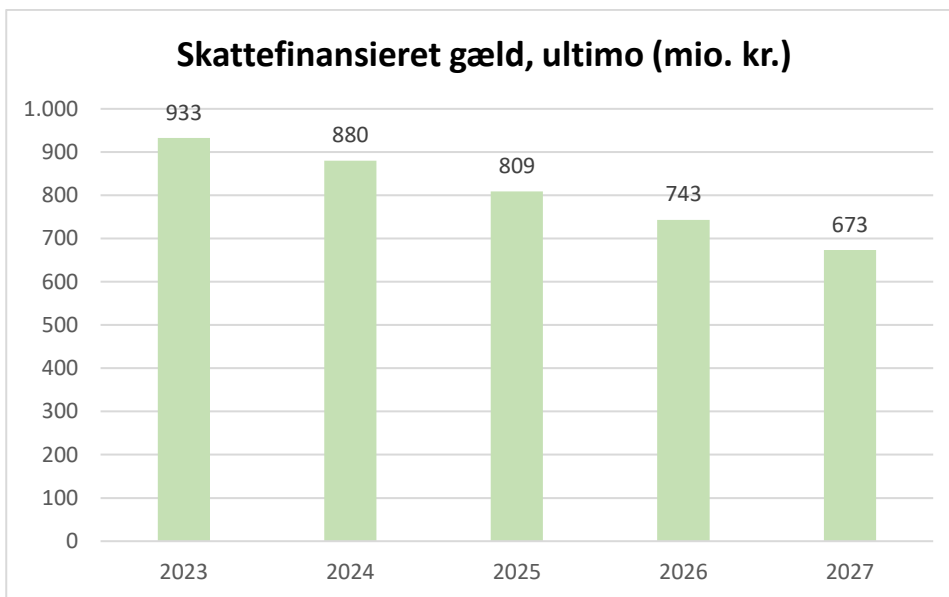
Nedenstående figur viser resultatet af bruttoudgifterne på det skattefinansierede område (hvor bufferen på de 40 mio. kr. i 2024 ikke er medtaget, da denne som tidligere nævnt ikke er finansieret):

Gennemsnittet af de skattefinansierede bruttoudgifter (ex. buffer i 2024) er 169,4 mio. kr. – altså er målsætningen om at være på vej fra 150 mio. kr. til 200 mio. kr. opfyldt.

3.2.2 Skattefinansieret gæld (ex. Feriefond)

Målsætningen er et fald i den skattefinansierede gæld, hvilket klart opfyldes i det foreliggende budgetforslag, jf. nedenstående figur:

Det ses, at den skattefinansierede gæld forventes at falde fra 933 mio. kr. ultimo 2023 til 673 mio. kr. ultimo 2027. Dette forudsætter dog, at Randers Kommune ikke realiserer eventuelle lånedispensationer i perioden. I det omfang der optages yderligere lån (udover det forudsatte i budgetforslaget), vil gældsafviklingen blive mindre.

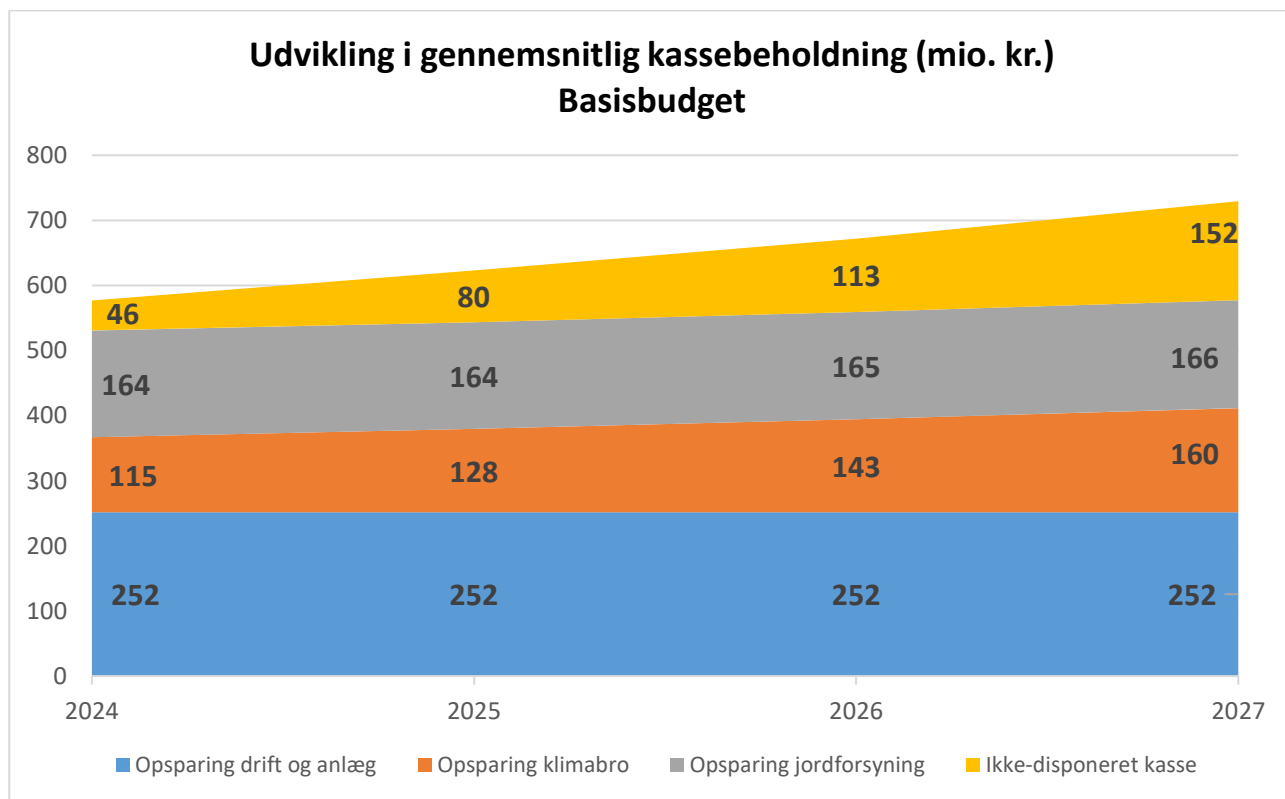
3.2.3 Kassebeholdningen

Den fremadrettede kassebeholdning er beregnet ud fra de kasseændringer, der fremgår af resultatopgørelsen³.

Ved opgørelsen af kassebeholdningen er det vigtigt at være opmærksom på, at kassebeholdningen indeholder en række bevillinger, der allerede er givet – og dermed ikke er disponible. Det drejer sig om følgende:

- Opsparede midler på drift og anlæg – der forventes overført en samlet opsparing på 252 mio. kr. til 2024 og denne forudsættes uændret i hele budgetperioden (se også afsnit 2.5 ovenfor).
- Opsparede midler vedrørende jordforsyning – der forventes overført 164,8 mio. kr. til 2024. Da budgettet for jordforsyning er i balance over budgetperioden, vil den gennemsnitlige opsparing fra 2023 og frem være stort set uændret over budgetperioden (bortset fra nogle mindre periodeforskydninger mellem årene).
- Opsparing til klimabroen – der forventes en opsparing på gennemsnitligt 115 mio. kr. i 2024 stigende til gennemsnitligt 160 mio. kr. i 2027.

Alle ovennævnte oplysninger er illustreret i nedenstående figur der viser den forventede udvikling i kassebeholdningen – herunder de disponerede beløb:

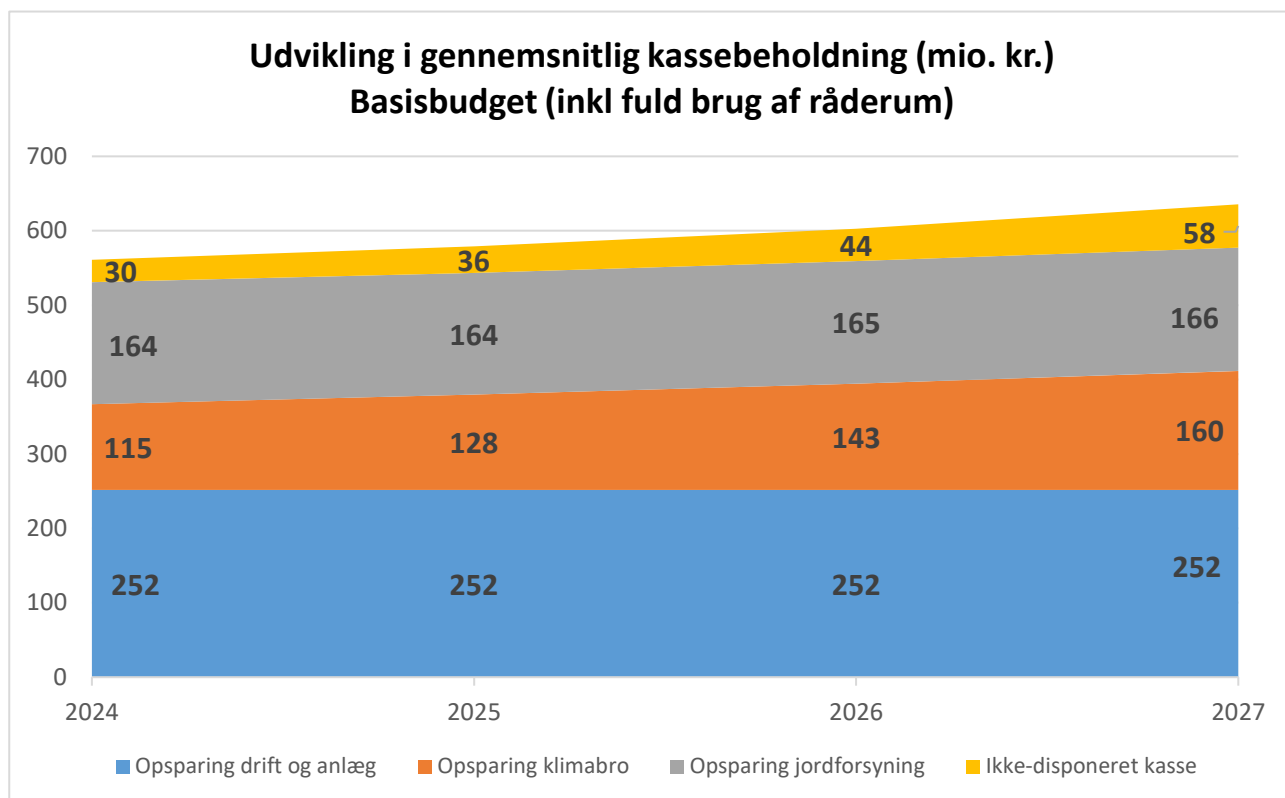

Figuren viser, at den ikke disponerede kassebeholdning (det gule område) udgør 46 mio. kr. i 2024 stigende til 152 mio. kr. i slutningen i 2027.

³ I lighed med sidste års budgetlægning er der korrigeret for den budgetlagte opsparing til klimabroen på 17,0 mio. kr. i 2024 stigende til 23 mio. kr. i 2027. Disse beløb forventes ikke brugt i budgetperioden og er i stedet medtaget som en del af opsparingen til klimabroen, jf. figur over kassebeholdningen.

Målsætningen om et gennemsnit på mindst 100 mio. kr. i 2027 er dermed i udgangspunktet indfriet. Men ovennævnte forudsætter, at det opgjorte økonomiske råderum ikke bringes i anvendelse.

Hvis det opgjorte økonomiske råderum anvendes fuldt ud vil udviklingen i kassebeholdningen se ud som følger:

Ved fuld anvendelse af råderummet vil den gennemsnitlige ikke-disponerede kassebeholdning i 2027 altså kun udgøre 58 mio. kr. – dvs. under målsætningen på 100 mio. kr.

Beregninger viser, at hvis ovennævnte gennemsnitlige råderum på 26,5 mio. kr. reduceres med årligt 12,0 mio. kr. – svarende til et gennemsnitligt årligt råderum på 14,5 mio. kr. - vil målsætningen om 100 mio. kr. i 2027 netop være indfriet.

Underbilag 1 - Korrektioner i forbindelse med opgørelse af råderummet

Der er behov for at korrigerer for en række beløb i forbindelse med opgørelsen af det økonomiske råderum. Det drejer sig primært om anlægsprojekter, som flyttes ind i/ud af budgetperioden 2024-27.

Som eksempel kan nævnes ”bygningsvedligehold”, hvor der flyttes 6,8 mio. kr. i hvert af årene 2024-2026 til anvendelse i 2023. Som udgangspunkt bliver kommunens udgifter reduceret med 6,8 mio. kr. i 2024-26, men dette er en ”kunstig” forbedring af kommunens råderum, idet beløbet i stedet anvendes i 2023. Med nedennævnte korrektion annulleres denne ”kunstige” forbedring.

Nedenstående tabel viser de foretagne korrektioner af råderummet med tilhørende beskrivelse heraf:

Korrektioner (mio. kr.)	2024	2025	2026	2027	Beskrivelse
Anlæg	5,3	6,5	5,8	3,9	
Ny daginstitution i Dronningborg	2,6	0,0	0,0	0,0	Der flyttes 2,5 mio. kr. fra 2024 til 2023 til finansiering af ny daginstitution.
Områdefornyelse i Mellerup	-2,7	-1,5	-0,1	3,8	Udgifter og indtægter er fordelt på 2023-2027.
Stiforbindelse Randers Station	1,9	0,0	0,0	0,0	Udgifter og indtægter er fordelt på 2023-2027.
Prioritering af fritids- og idrætsmidler	-5,2	1,3	0,0	0,0	Prioritering af 17,4 mio. kr., der er finansieret af midler i 2022-2025. Budget flyttes mellem 2022-2025.
Bosted Ladegården	1,8	0,0	0,0	0,0	Der flyttes budget fra 2024 til 2023 til finansiering af 2 boliger, der bygges i 2023.
Hensættelser til kunstgræsbaner	0,2	0,0	-0,9	0,1	Der omflyttes budget mellem 2023-2027 til hensættelser til kunstgræsbaner
Bygningsvedligehold	6,8	6,8	6,8	0,0	Fremrykning af budget fra 2024-2026 til 2023
Drift	0,2	0,2	0,2	0,0	
Digitale infoskærme	0,2	0,2	0,2		Fremrykning af budget fra 2024-26 til 2023
Driftsfinansierede investeringer*	2,7	2,6	1,7	1,7	
Lysanlæg på Randers Stadion	0,3	0,3	0,3	0,3	Opgørelse af lysanlæg i 2020 med afdrag årligt frem til 2030
Randers Teater	0,2	0,2	0,2	0,2	Tilbygning i 2022 finansieret via en huslejestigning årligt 2023-2032
Tandplejen	1,1	1,1	1,1	1,1	Ny struktur i tandplejen med afledte driftsbesparelser. Afdragsperiode forlænget med tilkomne sager.
Tandklinik kapacitetsudvidelser	0,2	0,0	0,0	0,0	Udbygning af kapaciteten med tilskud på 6,4 mio. kr. i 2024. Forlængelse af afdragsperiode
Randers Ungdomsskole/Køb af Nyholmsvej 6	0,1	0,1	0,1	0,1	Ved køb af bygning spares lejeudgiften. Der afdrages årligt fra 2023-2036.
Driftsafdelingen	0,9	0,9	0,0	0,0	Maskininvesteringer, som afdrages til og med 2025.
Kirkegårde	0,1	0,1	0,0	0,0	Investeringer på kirkegårde, som afdrages til og med 2025
Korrektioner i alt	8,3	9,3	7,7	5,6	

*Driftsfinansierede investeringer (eller investeringsmodeller) indebærer en midlertidig reduktion af kommunens driftsbudget. Da der er tale om en midlertidig reduktion, der er foretaget for at investeringerne kan tilbagebetales til kommunekassen, bør disse ikke forbedre opgørelsen af det økonomiske råderum.